

[Hjortlund Christensen]

tilladelse til råstofindvinding. Den 3. marts er der indvarslet til ekspropriation. En del lodsejere har protesteret mod indvinding af råstoffer på deres ejendomme og begrundet det med, at der skønnes at være andre muligheder for at tilvejebringe råmaterialer til digeforstærkningen.

Det er konstateret, at der uden for diget på Indvindingen og på Mandø Hølade er kotehøjder fra 1,3 til 2,4 meter over Dansk Normal Nul. Dette betyder, at der her er mulighed for opgravning af en stor del af det nødvendige klæg.

Professor, dr. Jens Tyge Møller skriver i FOLIA GEOGRAPHICA TOM VIII no. 4, »Vadehavet mellem Mandø og Ribe Å« side 13: »Om alderen af de tre klinger på Mandø Hølade kan blot oplyses, at den yderste klint ikke findes på Videnskabernes Selskabs kort fra 1794, men en del af den er med på generalstabens første opmåling fra 1869. På dette kort findes Indvindingen ikke, men dette område optræder i det rettede målebordsblad fra 1938.«

Det betyder, at der her er en naturlig aflejring, og at der derfor antagelig i løbet af en årrække vil være slikket nyt land, til det eventuelt opgravede klæg vil være erstattet. Dette vil kunne fremskyndes ved opsætning af slikgårde og ved grøbling.

I forbindelse med det fremskudte dige ved Tøndermarsken er det pointeret, at betydningen for indvinding af landbrugsarealer ikke kan vurderes højt nok. Det må derfor også gælde dette område.

Det ser umiddelbart ud til, at der er lagt op til misbrug af ressourcer og miljøødelæggelse. Forhåbentlig vil ministeren imødegaa faren herfor, såfremt faren kan bekræftes.

Besvarelse (30/3 78):

Ministeren for offentlige arbejder (Kjeld Olsen):

Det omprofilerede Ribe dige, der er ca. 15 km langt, skal beklædes med klæg i en tykkelse på 1,0 m på forskråningen og kronen og 0,5 m på bagskråningen. Hertil vil i teoretisk mål medgå i alt 827.200 m³ klæg, hvilket, når der skal tages hensyn til et muligt spild på indtil 25 pct. ved gravning, transport og indbygning, modsvarer et samlet indvindingsområde på ca. 85 ha.

Byggeudvalget vedrørende forstærkning af Ribe dige, der i henhold til lov nr. 319 af 10. juni 1976 om forstærkning af Ribe dige og anlæg af veje langs nogle diger har kompetence til ved ekspropriation at erhverve arealer til indvinding af klæg, har ved ekspropriationsforretninger den 20., 21. og 28. marts 1978 besluttet at erhverve arealer i 3 områder på indersiden af diget. Af udførelsesmæssige grunde må der udvælges et indvindingsområde i hvert af byggeafsnittene: syd for Ribe Å, mellem Ribe Å og Kongeåen og nord for Kongeåen.

Udvælgelsen af klægindvindingsområderne er sket efter forudgående efterforskning både på forlandet og i marsken langs digets fyldgrav. Efterforskningen viser, at den nødvendige samlede klægmængde ikke forefindes på forlandet.

Byggeudvalgets beslutning hviler på disse undersøgelser og er truffet efter en samlet bedømmelse af en række hensyn. Det er allerede nævnt, at de respektive klægmængder må søges fremskaffet inden for de tre nævnte byggeafsnit. Endvidere er klæglagens tykkelse og mængden af den overjord, der skal fjernes, afgørende forhold, hvorved særligt bemærkes, at det mindste areal beslaglægges, hvor den største klægtykkelse findes. Endvidere må der tilstræbes optimale transportafstande inden for de enkelte byggeafsnit.

Hvad særligt angår de i spørgsmålet omtalte områder Indvindingen og Mandø Hølade, skal det anføres, at det forhold, at der på disse steder er kotehøjder fra 1,3 til 2,4 m, ikke nødvendigvis er tegn på store klægforkomster. Den typiske tykkelse af egnet klæg i de to områder er kun 0,5 m, medens der i de udvalgte indvindingsområder er typiske tykkelser på 1,5–1,7 m. I de to områder ville der i øvrigt på basis af de foreliggende efterforskningsresultater kun kunne indvindes mellem ¼ og ⅓ af den nødvendige samlede klægmængde.

Det kan endvidere oplyses, at prisen pr. m³ klæg på grund af klæglagens ringe tykkelse og en betydelig tykkelse af sandet overjord skønnes at blive indtil 3 gange så høj for forlandsklæg som for marskklæg.

Hvis man anvendte forlandsarealer til klægindvinding, kunne arealerne retableres i fornødent omfang for at tjene som et nødvendigt led i digebeskyttelsen, men en gene-